

Eerder gepubliceerd in het Heraldisch Tijdschrift 13 (2007): 53-54.
Kleuenaafbeeldingen toegevoegd.
Sleutelwoorden: Zutphen, stadszegel, zegel, postzegel

Twee zegelstempels van Zutphen uit ca 1350 op een postzegel

ANTON C. ZEVEN

In 2006 besteedde het toen nog geheten TPG|Post aandacht aan de Hanzesteden Deventer, Kampen, Zutphen en Zwolle, door voor elke stad een postzegelvelletje uit te geven. Deze velletjes waren alleen in de postkantoren van de eigen stad te koop. Wel kon men ze tegen een hogere prijs aanschaffen bij de Filatelistische Dienst en bij handelaren. Vanwege deze beperkingen worden dergelijke velletjes op de zwarte lijst geplaatst en mogen zij niet op officiële filatelistische tentoonstellingen getoond worden. Het vijfde velletje, eveneens uitgegeven door TPG|Post en op elk postkantoor verkrijgbaar, bevat vijf postzegels, van elke Hanzestad één, plus een zegel van het zilverstadje Schoonhoven. Onze aandacht gaat uit naar de Zutphen-postzegel.

Zegelstempels en -afdrukken

Deze Zutphen-postzegel beeldt het stempel van het grootzegel en het stempel van het tegen- of geheimzegel uit ca 1350 af. Het afbeelden van een zegelafdruk op een postzegel gebeurt in andere landen van tijd tot tijd, maar het is een uitzondering, als een zegelstempel samen met het tegenzegel worden afgebeeld (afb. 1).

Afb. 1
De stempels van het grootzegel en tegen- of geheimzegel uit ca 1350.

Afb. 2. Het stadszegel uit ca 1243.

Afb. 3. Tegenzegel uit de jaren 1267-1343

De oudst bekende afdruk van het stadszegel van Zutphen dateert van 1243 (afb. 2). Het toont een schematische afbeelding van de stad. We zien een toegangspoort in een grote toren, rechts en links vergezeld van een toren en verbonden door een gekanteelde muur.

Afb. 4. De op de postzegel getoonde stempels uit 1350 (links grootzegel, rechts tegenzegel).

Het omschrift luidt: SIGILLVM CIVITATIS ET BVRGENSIVM IN SVTPHANIA, d.i. zegel van de stad en burgers van Zutphen. De middellijn is 6,3 cm. De betekenis van een dergelijk zegel is dat Zutphen een voorname stad is. In die periode gebruikte de magistraat ook een tegenzegel (afb. 3). De stempelplaat laat de leeuw van de graaf van de stad en het graafschap Zutphen zien. Het omschrift luidt: SECTV- SVTF ANIENSIS, d.i. secretum sutfanienis, of geheim(zegel) van Zutphen.

De op de postzegel afgebeelde zegelstempels (afb. 4) zijn van rond 1350. De middellijn van het grootzegel is 9 cm. De stad Zutphen wordt nog op de stempelplaat afgebeeld, maar deze is gecompliceerder dan de stad getoond op het zegel uit 1243. Het omschrift heeft dezelfde tekst als het zegel uit 1243. Ook hier zien we op het zegel een indrukwekkende stadspoort. Op het tegenzegel is het wapen van de stad Zutphen met de leeuw en in de schildvoet het ankerkruis afgebeeld. Afbeeldingen 5 en 6 tonen de afdrukken van beide stempels.

Het wapen van Zutphen

De officiële beschrijving van het wapen van Zutphen (afb. 7) is: doorsneden: I. in azuur (blauw) een gekroonde, dubbelstaartige, gaande leeuw van goud, getongd en genageld van keel (rood), II. in zilver een ankerkruis van keel. Het schild gedekt met een gouden kroon van vijf bladeren en gehouden door twee gekroonde, dubbelstaartige leeuwen van

goud, getongd en genageld van keel. Het ankerkruis vinden we terug in een aantal wapens van Zutphense families (Zeven, 2003).

Bronnen:

Dit artikel kon alleen geschreven worden, dankzij het artikel van:

- C.O.A. baron Schimmelpenninck van der Oije, 1989. *Zutphen torenstad*, p. 14-17, in W.Th.M. Frijhoff, B. Looper, J. van der Kluit, C.E.M. Reinders, R.C.C. de Savonin Lohman, F.W.J. Scholten & R. Wartena. *Geschiedenis van Zutphen*. De Walburg Pers, Zutphen. 354p.
- Keuzenkamp, J.H. 1989. *Gemeentewapens in Nederland*. VNG-Uitgeverij, Den Haag. 264p.
- Zeven, A.C., 2003. *Regionally linked charges of coats of arms in the north-eastern part of the province of Utrecht and the Veluwe, two adjacent regions located in central Netherland*, p. 345-353, in H. de Boo, B. Hempenius & R. van Iterson. *Streekwapen en regionale heraldiek/Regionalheraldiek*. Groningen. 357p.

N.B. Op elk van de vier velletjes komt tevens een onduidelijke afbeelding van een aanhangend zegel van het Hanze-verbond voor.

Afb. 5 en 6. Afdrukken van de zegelstempels uit ca 1350, links het grootzegel, rechts het tegenzegel.